

Umut Her Zaman Vardır

İnsan yapısı iklim değişikliğinin gençler ve henüz doğmamış nesiller üzerindeki büyük tehdidine karşı ve fosil yakıt salımlarının kısıtlanması için Türkiye’de de epey zamandır bir “uzun yürüyüş” yapıyor. Hasbelkader, bu yürüyüşün neredeyse ilk günlerinden beri gururla içinde bulunmuş bir kişi olarak, karışık duygularla hatırladığım bir yığın “olay” var. Ama bunların en ilginçlerinden biri, yıllar önce küresel ısınmaya karşı yılın kesinlikle en soğuk –hatta yegâne kar yağın!– gününde gerçekleştirdiğimiz yürüyüş ve miting olmalı şüphesiz. Buz gibi havada, elimde küçük kırmızı yangın söndürme cihazı ile alana girerken, üstümüzü başımızı aramakla görevli genç polislerden biri, bıyık altından gülümsemesini zorlukla zaptederek, “bununla mı durduracaksınız?” diye sorduğunda, “E valla, deneyeceğiz,” gibilerden bir cevap yetiştirmeye çalışmıştım kendisine, olanca ciddiyetimle ve elbette umudumu bütünüyle koruyarak: “Belli mi olur? Bakarsınız durdurmuşuz.”

İyimserlikle Kötümserlik: Öngörülebilirliğin Manasız İkizleri

Evet, konumuz belirsizlik. Daha doğrusu, hiçbir şeyin önceden kestirilemez olması. Öngörülemezlik, diyelim. Aktivist ve yazar Rebecca Solnit, “Öngörülemezlik, umudun temel dayanağıdır,” diye yazıyor.¹ Ama umudu iyimserlikle karıştırmamız konusunda hemen uyarmayı da ihmal etmiyor bizi, olanca zarafetiyle. İyimserlikle kötümserliğin, öngörülebilirliğin ikiz çocukları olduğunu, ikizlerin her ikisinin de ilerde neler olacağını bildiklerine kesinlikle inandıklarını söylüyor. Tek farkla: İyimserler, hedefe ulaşmak için hiç çaba harcamasızın herşeyin çok iyi olacağını bekleyenlerdir. Kötümserlerse, hapı yutmuş olduğumuzu, yapılacak tek şeyin de, henüz vakit varken umutsuzluğu herkese aşılacak olduğuna hükmetmiş olanlar.

Biz Açık Radyo’cuların da en sık başına gelen şeylerden biri de bu işte: Küresel iklim değişikliğinin, neoliberalizmin ve militarizmin –üstelik hepsi birbirini besleyip büyüterek– yeryüzünün başına getirdiği yığınla fecî olayın bilgisini gün be gün dinleyicilerle paylaşan programlarımızdan dolayı “felaket tellallığı” ile az suçlanmamışızdır doğrusu. Ama Solnit’in dile getirdiği önemli ayrımı (onun kadar ustalıkla olmasa da) biz de her seferinde eleştirmenlerimize cevap olarak sunmaktan geri durmadık.

“Umut, belirsizlik üzerine kuruludur,” diyor Solnit. “Bundan sonra neler olacağını bilmediğimize dair çok daha gerçekçi bir varsayıma dayanır.” Bundan sonra olacak olan,

çok korkunç ya da müthiş güzel bir şey olabilir. Doğa'nın kendi direnci, sürprizleri ve belirsizlikleri vardır. "Ama, umudun asıl yeşereceği toprak, doğa değildir; asıl zemin *eyleme geçme*, değiştirme ve 'biz de varız' diyebilme konularında sahip olduğumuz olanaklardır..."²

Umut demişken, şu da var tabii: Bazen işler, o işe girişenlerin beklediği gibi gitmez; tam tersine onların beklediğinin tersi olur, onların umutları boşa çıkar ve bu bizim için çok iyi bir haberdur. Mesela, Norveç'deki faşist kitle katilinin –ve onun ardındaki karanlık güçlerin– umutları boşa çıkacak gibi görünüyor. Demokrasi, adalet ve eşitlik için mücadele edecek olanların kararlılığı bu olaydan sonra, faşist canilerin beklediklerinin aksine, artacak gibi.

Hatırlamakta yarar olabilir: Böylesi bir paradoksun en çarpıcı örneklerinden biri de bu memlekette yaşandı beş sene önce. Gazeteci, aktivist ve "tek kişilik ordu" Hrant Dink'i, ülkenin en büyük kentinin en kalabalık caddelerinden birinin üzerinde, kendi gazetesinin önünde güpegündüz arkasından hunharca vurarak katledenlerin kahrolası umudu, ülkenin azgın milliyetçiliğinin, faşizmin içleri ezen ağır atmosferine teslim olması, insanların çoğunun da umutsuzluk ve korkunun o yağlı-kara koyu karanlığına boğazına kadar batmasıydı herhalde. İlk birkaç saatte de öyle gibi göründü manzara. Belki de canilerin umudu gerçekleşecekti. Ama o gün güneş batana kadar bile sürmedi karanlık. Birkaç saat yetti. Akşama doğru, gazetenin önünde toplanan ve çoğunu gençlerin oluşturduğu binlerce vicdanlı insanın "Hepimiz Hrantız, hepimiz Ermeniyiz!" haykırışı hançerelerden topluca fıskırıldığı an, herşey değişiverdi. Cinayetden 4 gün sonra ise belki iki yüz bin insandan oluşan bir kitle, hiç kimseden talimat almadan, kimseden bilgi bile edinmeksizin, *kendiliğinden* örgütlenip toplandı, ülke tarihinin gördüğü en görkemli cenaze törenlerinden birine katıldı, aynı sloganları içeren pankartlarla tek kelime etmeden, öylece, kilometrelerce yürüdü.

Dönüşümün Ne Zaman Geleceği Asla Önceden Bilinemez

Bu sessiz ve vakur "uzun yürüyüş" gerçekleştirildiğinde, cinayeti tasarlayanların, kışkırtanların, onları medyada pompalayanların, tetikçi canilerin ve bilumum ayak takımının umduklarının tam tersi olmuş, ülke bir daha asla eskisine dönmeyecek şekilde değişmiş, dayanışmaya, kendinden başkasını kayırmaya, yanibaşındakine dokunmaya, ona omuz vermeye, olanca acının içinden gülümsemeye yönelmiş insanlardan oluşan, bambaşka değilse bile "başka bir dünya" meydana gelmişti. Cehennemin yedi kat dibinden bir tür cennet görüntüsü belli belirsiz kendini gösterivermiş, "kahır yüzünden lütuf". Katiller sürüsünün de nefesi kesilmiş, dili tutulmuştu haliyle...Böyledir bu işler.

Dönüşümün ne zaman, nerede geleceğini asla bilemeyiz. Bakarız, en beklenmedik anda âniden gelivermiş.

Bundan sonraki beş yıl, ülkedeki üst düzey canilerin bu inanılmaz cenaze töreniyle girdikleri şoku atlatıp zamanın kalın halısının içine sarıp sarmalayıp herşeyi gene yüzyıllık kâbusun karanlığına sonsuza dek gömme çabalarıyla geçti. Hani az kalsın başarıyorlardı da. Mahkeme, 5 yılın sonunda kararını verdi ve olayı iki kişinin üstüne yıkıp hani neredeyse onları da aklarak bu davayı bitirmeye kalktı. Derken, en beklenmedik şey gene oldu. Bir kez daha dönüverdi devran. Kimbilir kaçınıcı kez katledildiği anda, bir kez daha dirildi Hrant, 'Hrant'ın Arkadaşları'nın omuzlarında yükseldi ve bir kez daha hepimizi diriltti. Mucize tekrarlandı. Taksim'den Agos'un önündeki cinayet mahalline onbinler gene yürüdü ve hep bir ağızdan uğuldadı: "Biz Bitti Demeden Bu Dava Bitmez!"

Ve bitmedi. Bitmediğini herkes oracıkta bildi. Hakimleri, savcılarını, devletlileri filan hepsi birbirine girdi, lafı gargaraya getirip, lağalugaya geçmek istedi. Ama olmadı. Biz bitti demedik, dava da bitmedi. Hrant'ın Arkadaşları adliyesiyle, polisiyle, jandarmasıyla, devleti işgal etti. Ve böylece, koca ülke de, o koca sene içinde dünyanın dört bir yanında koca koca devrim ve isyan dalgalarının binbir çalkantısının ortalık yerinde durup oturup bir türlü yakalayamadığı çağın ruhunu, ta beş sene önce kalleşçe katledilen o yüce ruhlu Türkiyeli Ermeni sayesinde o saat yakalayiverdi, iyi mi?!

"Herşey değişir," diyor Rebecca Solnit. "An gelir, sen kendin değiştirmek zorunda kalırsın." Ortadoğu'da, Kuzey Afrika'da, İspanya'da, İzlanda'da, Wisconsin'de görüyoruz işte bu "değiştiriciler"i, sonra Washington'da, Filistin'de, Şili'de, Tel Aviv'de ve sonra da New York'ta, Oakland'da, Brüksel'de ve akla gelebilecek her yerde.

Peki, değiştirmeyi ve değişimi başarabilecek miyiz?

Kimbilir!

Kiminde başarırız, kiminde yeniliriz. Nasıl bilebiliriz ki önceden, denemeden?

Geçen yılın sonunda Güney Afrika'da Birleşmiş Milletler İklim Zirvesi'nde, genç neslin Durban'ı İşgal et! adı altında tabandan yükselen coşkulu, şarkılı, türkülü adalet isyanını büyük bir acz içinde seyreden siyasetçi ve "lider"ler 2 saatlik gösteriden sonra aktivistleri BM polisi marifetiyle "kimlik kartlarını" geri alarak Konferans Merkezi'nden attırdı. Tek sıra halinde arka kapıdan çıkıp, Durban şehrinin "İşgalciler" in kaldığı çadırılı meydanına vardığımızda, hareketin başını çekenlerden Greenpeace başkanı ve ırk ayrımcılığına karşı

çocuk yaşından beri yıllar yılı mücadele vermiş Kumi Naidoo'ya "Bir dahaki BM toplantısına alınmayacakmışız? Ne diyorsunuz?" diye sordum.

"Eylemimizin değeri karşılığında ödediğimiz küçük bir bedel bu," dedi.

"Peki bu riyakârlıklarla 'satış'a getirilen gezegen için umut var mı, sizce?" dedim.

"Oo, umut her zaman vardır," dedi o.

"Umut dediğin, garantilere ve kesinliklere dair bir şey değil," diyor Rebecca Solnit. Ve devam ediyor: "Yeneceğini önceden bilemezsin, ama yenileceğini de bilemezsin; öyleyse neden denemeyesin ki?"

Öyleyse, yürüyüşe devam.

İşte biz de, "uzun yürüyüş"ümüzü belki böyle biraz düşe kalka, ama doğrusu hiç yılmadan sürdürürken, radyocuların pîri, sıradan insanların susturulamayan sesi Studs Terkel'in, 91 yaşında bir delikanlı iken kaleme aldığı kitabının adıyla bağlayalım sözü:

En son, umut ölür.

Ömer Madra

1 Şubat 2012

¹ <http://www.tomdispatch.com/archive/175424/>

² agy (vurgu benim - ÖM)

Geçtiğimiz ay Açık Radyo'daki bazı konuklarımız ve konularımız şöyleydi: [Açık Radyo'da Ocak 2012](#)